

Razvoj poljoprivrede i poduzetništva na području Grada Nova Gradiška

Andrašić, Noa

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:024354>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Noa Andrašić

Sveučilišni prijediplomski studij Poljoprivreda

Modul Agroekonomika

**Razvoj poljoprivrede i poduzetništva na području Grada Nova
Gradiška**

Završni rad

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Noa Andrašić

Sveučilišni prijediplomski studij Poljoprivreda

Modul Agroekonomika

**Razvoj poljoprivrede i poduzetništva na području Grada Nova
Gradiška**

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. izv. prof. Snježana Tolić, mentor
2. dr. sc. Olgica Klepač, član
3. prof. dr. sc. Ljubica Ranogajec, član

Osijek, 2024.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Sveučilišni prijediplomski studij Poljoprivreda, modul Agroekonomika

Završni rad

Noa Andrašić

Razvoj poljoprivrede i poduzetništva na području Grada Nova Gradiška

Sažetak: Ovaj završni rad prikazuje razvoj i unaprjeđenje poljoprivrede i poduzetništva na području Grada Nova Gradiška. Raspravlja se o razvoju poduzetničkog i poljoprivrednog okruženja na području Grada, te opisuje razvojne procese pomoću deskriptivne i komparativne analize podataka. Razvoj poljoprivrede i poduzetništva predstavlja snagu razvoja šireg lokalnog područja. Grada Nova Gradiška je jedinica lokalne samouprave koja se ističe kao primjer promišljanja i vođenja lokalnog razvoja. Osnivanjem i uspostavom industrijskog parka i tehnološkog inkubatora Grad Nova Gradiška, uz korištenje sredstava EU fondova, učinila je značajan doprinos poticanju poduzetničkih inicijativa, kao i stvaranju novih radnih mjesta te jačanju lokalne ekonomije.

Ključne riječi: Nova Gradiška, poljoprivreda, poticanje poduzetništva, gospodarstvo, lokalni razvoj

25 stranica, 3 slike, 2 tablice, 18 literaturnih navoda

Rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
University Undergraduate university study Agriculture, module Agroeconomic

BSc Thesis

Development of agriculture and entrepreneurship in the area of the City of Nova Gradiška

Summary: This final paper shows the development and improvement of agriculture and entrepreneurship in the area of the City of Nova Gradiška. The development of the entrepreneurial and agricultural environment in the City area is discussed, and development processes are described using descriptive and comparative data analysis. The development of agriculture and entrepreneurship represents the strength of the development of the wider local area. Grada Nova Gradiška is a local self-government unit that stands out as an example of thinking and leading local development. By founding and establishing an industrial park and technological incubator, the City of Nova Gradiška, with the use of EU funds, made a significant contribution to encouraging entrepreneurial initiatives, as well as creating new jobs and strengthening the local economy.

Keywords: Nova Gradiška, agriculture, encouragement of entrepreneurship, economy, local development

25 pages, 3 pictures, 2 tables, 18 references

BSc Thesis is archived in Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MATERIJAL I METODE	3
3. REZULTATI I RASPRAVA	4
3.1. Osnovni pojmovi i razvoj poljoprivrede i poduzetništva	4
3.2. Osnovna obilježja prostora Grada Nova Gradiška	5
3.2.1. Geoprometni položaj	5
3.2.2. Prirodna obilježja	6
3.2.3. Infrastruktura.....	6
3.2.4. Zaposlenost i nezaposlenost	8
3.3. Gospodarstvo	9
3.3.1. Poljoprivreda	10
3.3.2. Poduzetništvo	11
3.3.3. Industrijski park i Tehnološki inkubator Nova Gradiška.....	12
3.4. Analiza razvoja Grada Nova Gradiška 2010. do 2020. godine	15
3.4.1. SWOT analiza	16
3.4.2. SWOT analiza gospodarstva i prostornog uređenja, infrastrukture i zaštite okoliša Nove Gradiške	17
3.4.3. Strateška vizija	19
3.4.4. Strateški ciljevi.....	20
4. ZAKLJUČAK	23
5. LITERATURA	24

1. UVOD

Ubrzanim rastom broja stanovnika zemlje i snažnom urbanizacijom, kojima svjedočimo svakoga dana, postavlja se zadatak pred mnoge politike, ali i pred nas same kako svim ljudima osigurati dovoljne količine hrane. Razvojnim strategijama i modernizacijom poljoprivrede moguće je osigurati kvalitetne prehrambene proizvode koji mogu zadovoljiti potrebe za hranom. Poljoprivreda je upravo jedna od gospodarskih djelatnosti čiji je glavni cilj pravilan i kvalitetan uzgoj biljaka i životinja u svrhu dobivanja hrane i prehrambenih proizvoda. Zato je potrebno kontinuirano pratiti i analizirati, te kroz godine unaprjeđivati poljoprivredu kao djelatnost, kako bi se ubrzali procesi proizvodnje, te kako bi se povećali prinosi. Veliki utjecaj modernizacije je omogućio upravo taj kvalitetan razvoj ka postizanju glavnog cilja agroekonomske politike – dostizanje samodostatnosti u proizvodnji hrane.

Veliki utjecaj odigralo je i poduzetništvo, koje je direktno povezano sa razvojem poljoprivrede. Poduzetništvo ima zadatak kombinirati činitelje proizvodnje kako bi se ostvario što veći profit. Razvoj poljoprivrede i poduzetništva, doprinio je velike povlastice i samim time omogućio sve što se danas postiže (Horvat, 2021.). Svaka država vodi brigu o agrarnoj politici i politici razvoja gospodarstva i poduzetništva, pa tako i Republika Hrvatska, koja kroz sustave formalnog i neformalnog obrazovanja osigurava razvoj znanja i stjecanja vještina svojih građana.

Grad Nova Gradiška, iako jedan od manjih gradova u Republici Hrvatskoj, pokazao je impresivne rezultate što se tiče ulaganja i definiranih razvojnih pravaca koji podižu standarde i kvalitetu života svojih građana. Rezultati prikazanima u ovome radu, pokazuje visoku razinu napretka u ostvarivanju zadanih ciljeva i uspješnog odgovara na izazove budućnosti.

Ulaganje u budućnost i razvoj doprinosi osnaženju gospodarstva i cjelokupnoj kvaliteti života građana. Praćenjem podataka i analiza prethodnih godina, mogu se uvidjeti mane i nedostaci koji oslabljuju gospodarstvo. Prilikom analiza, može se usmjeriti sredstvo djelovanja i strategije razvoja koje mogu ukloniti sve mane i nedostatke, te ih poboljšati u svakome smislu. Nova Gradiška prikazuje strategijama razvoja kako se može doprinijeti razvoju, osnaženju gospodarstva i kvaliteti života građana (Anjoš, 2017.).

Cilj ovog rada je analizirati proces razvoja poduzetničkog okruženja na području Grada Nova Gradiška uz potporu dobrog razvojnog planiranja i programiranja poduzetničke infrastrukture.

2. MATERIJAL I METODE

Pri izradi završnog rada korištene su metode analize, komparacije i deskripcije. U radu je provedena analiza procesa lokalnog razvoja poduzetničkog i poljoprivrednog okruženja na području Grada Nova Gradiška uz potporu dobrog razvojnog planiranja. Analizirani su podatci razvoja u razdoblju od 2010. do 2020. godine. Osim toga u radu su korištene internetske stranice Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Državnog zavoda za statistiku i druge, te znanstveni i diplomski radovi. Neki dijelovi rada temelje se na informacijama vezanim za Zakon o poljoprivredi NN 30/2015 i Strategiju razvoja grada Nova Gradiška do 2020.

Rad je sastavljen od četiri poglavlja. Prvo poglavlje je uvodno gdje se objašnjava osnovna tema rada. Drugo poglavlje ističe osnovne ciljeve koje rad teži postići te korištene materijale i metode. Treće poglavlje je fokusirano na važnost razvoja poljoprivrede i poduzetništva Grada Nova Gradiška. Ono prikazuje osnovna obilježja prostora, bitne parametre, povijest i razvoj, te analizu razvoja i strategije kroz vremenski period od deset godina. Zaključno poglavlje prikazuje sažimanje osnovnih podataka i završno mišljenje na osnovu prikazanih podataka kroz rad.

3. REZULTATI I RASPRAVA

3.1. Osnovni pojmovi i razvoj poljoprivrede i poduzetništva

Poljoprivreda je djelatnost koja obuhvaća uzgoj biljaka i životinja radi proizvodnje hrane, vlakana, sirovina za industriju i drugih proizvoda potrebnih za ljudske potrebe. Poljoprivreda je jedna od najstarijih ljudskih aktivnosti i ima ključnu ulogu u osiguravanju hrane za stanovništvo, ali također igra važnu ulogu u ekonomiji, društvenom razvoju i očuvanju okoliša. Kako bi poljoprivreda opstala i zbog njene važnosti u gospodarstvu i BDP-u svake države, najvažniji su oni koji se poljoprivredom bave. Prema Zakonu o poljoprivredi NN 30/2015, poljoprivrednik je „fizička ili pravna osoba ili skupina fizičkih ili pravnih osoba koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost na poljoprivrednom gospodarstvu“.

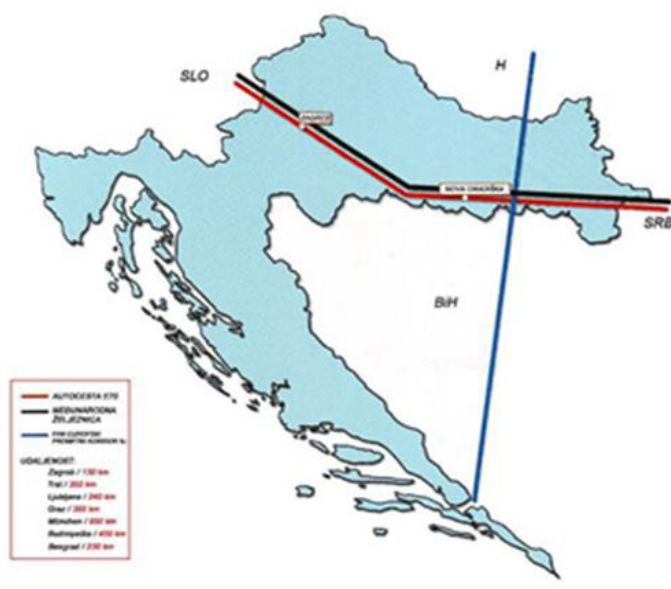
Poduzetništvo je proces osnivanja, razvijanja i vođenja poslovnog poduhvata s ciljem ostvarivanja profita ili stvaranja društvene vrijednosti. Poduzetništvo uključuje prepoznavanje prilika na tržištu, inovaciju, organizaciju resursa, preuzimanje rizika i upravljanje poslovanjem kako bi se stvorila dodana vrijednost. Prema tome poduzetnik je osoba koja je spremna preuzeti rizike za svoje poslovne ideje, osoba koja ide u korak s vremenom i iznova stvara nove poduzetničke i poslovne ideje i pothvate (Mirt, 2018.).

Od postojanja čovjeka i njegovog razvoja razvila se i poljoprivreda, nakon što je čovjek prestao živjeti nomadskim životom, pripitomio određene životinjske vrste i počeo namjerno uzgajati određene biljne vrste. Poljoprivreda je svoj prvi veliki razvitak doživjela početkom 20. stoljeća kada je čovjek prestao svojom snagom i snagom životinja obrađivati polja te je krenula upotreba traktora i kombajna. Ovim razvojem radovi u poljoprivredi su se počeli obavljati brže i efikasnije čime je poljoprivrednik mogao obuhvatiti veće površine zemljišta, a smanjila se i potreba za ljudskom radnom snagom. Rast produktivnosti u poljoprivrednoj proizvodnji započelo je nakon otkrivanja umjetnih gnojiva i njihovog učinka na biljke. Danas, s vremenskim odmakom, poznato je kako prekomjerna uporaba umjetnih gnojiva može štetiti okolišu čime je danas poljoprivreda postala i jedan od najvećih zagađivača okoliša (Jeleč, 2022.).

3.2.Osnovna obilježja prostora Grada Nova Gradiška

3.2.1. Geoprometni položaj

Kako je navedeno u Strategiji razvoja grada Nova Gradiška do 2020. godine, Nova Gradiška smještena je u jugozapadnom dijelu istočne Hrvatske i drugi je po veličini grad u Brodsko-posavskoj županiji s površinom od 49,58 km², na nadmorskoj visini od 129 metara. Grad je smješten na raskrižju važnih međunarodnih cestovnih pravaca, željezničkog pravca te telekomunikacijskih sustava koji povezuju zemlje Zapadne Europe sa zemljama Jugoistočne Europe i Bliskog istoka. Zbog svoje dobre povezanosti ima povoljan prometno-geografski položaj koji se pokazao povoljnim godinama unazad. Kroz Novu Gradišku prolaze dva značajna međunarodna koridora: Europski koridor V.c, koji je dio prometnog pravca između Europe i Azije i Europski koridor X, koji se proteže od granice s Republikom Slovenijom do granice s Republikom Srbijom. Prometna povezanost Nove Gradiške sa svim dijelovima Hrvatske i ostalim europskim državama vrlo je dobra u pogledu svake vrste prometa. Dobra cestovna i željeznička povezanost doprinijela je razvoju gospodarstva. Grad je udaljen 130 km od glavnog grada Zagreba i 50 km od Slavenskog Broda, koji je administrativno središte županije. Povoljan geoprometni položaj Nove Gradiške pruža temelj za rast i razvoj grada kao prometnog, logističkog i distributivnog centra.

Slika 1. Geoprometni položaj Grada Nova Gradiška

Izvor: Strategija razvoja Grada Nova Gradiška do 2020. godine

3.2.2. Prirodna obilježja

Kako je navedeno u Strategiji razvoja grada Nova Gradiška do 2020. godine, u novogradiškom području prevladava umjerena kontinentalna klima. Najveći utjecaj takve klime je zbog gore Psunj, Babje gore i rijeke Save. Ta tri činitelja glavni su nositelji prirodnih dobara. Temperaturne oscilacije, padaline, te brojni drugi parametri, prikazuju kako se radi o izloženosti utjecaja kopna. To znači da su ljeta vruća, a zime iznimno oštre. Prosječne temperature su ugodne, a srednja godišnja temperatura iznosi između 10,5 i 11°C. Vegetacijsko razdoblje traje od druge polovice ožujka do prve polovice studenog te razmjerno povoljan godišnji raspored padalina omogućava uzgoj velikog broja ratarskih i voćarskih kultura. Prosječno godišnje padne između 813 i 820 milimetara padalina. Zbog klimatskih oscilacija u nekim godinama, postoje znatna odstupanja što uzrokuje izrazito sušne godine s manje od 600 te izrazito kišne godine s više od 1100 milimetara padalina. U prosjeku, najviše padalina padne u kasno proljeće i rano ljeto. Zbog utjecaja padalina i povoljnih temperatura moguć je razvoj poljoprivrede. Područje Grada Nova Gradiška može se podijeliti na tri reljefne zone: brdovitu, ravničarsku i nizinsku. Brdovito područje obuhvaća blago uzdignuto gorje prekriveno šumom, s najvišom nadmorskom visinom od 984 m (Psunj). U podnožju Psunja, ispod brda Strmac (461 mnm), smješteno je izletišta istog imena, koje je sa svih strana okruženo miješanom šumom. Doline karakteriziraju plodna obradiva tla i hrastove šume. Zbog povoljnih geografskih i klimatskih uvjeta, na novogradiškom području moguće je razvijati voćarstvo, vinogradarstvo i povrtlarstvo. Grad Nova Gradiška zahvaljujući svome prirodno-geografskom položaju, klimatskim uvjetima, značajnim brojem šumskih i poljoprivredno-obradivih površina, te niskim stupnjem onečišćenja, ima sva obilježja razvitka gospodarstva u smjeru ekološke poljoprivrede i turizma.

3.2.3. Infrastruktura

Kako je navedeno u Strategiji razvoja grada Nova Gradiška do 2020. godine, Nova Gradiška koja je u sastavu Brodsko-posavske županije obnaša poslove lokalne samouprave, a u njen krug djelovanja ulaze područja općine Stara Gradiška, Okučani, Gornji Bogićevci, Dragalić, Cernik, Rešetari, Staro Petrovo Selo, Vrbje i Davor koje gravitiraju gradu Nova Gradiška. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2021. godine Nova Gradiška ima 11.698 stanovnika, općine Stara Gradiška 911 stanovnika, Okučani 2.323 stanovnika, Gornji Bogićevci 1.428 stanovnika, Dragalić 1.058 stanovnika, Cernik 2.964 stanovnika, Rešetari 3.852 stanovnika, Staro Petrovo

Selo 4.110 stanovnika, Vrbje 1.691 stanovnika i Davor ima 2.529 stanovnika. Brodsko-posavska županija u kojoj se nalazi Nova Gradiška i njene jedinice lokalne samouprave ukupno ima 130.267 stanovnika (Državni zavod za statistiku, 2022.).

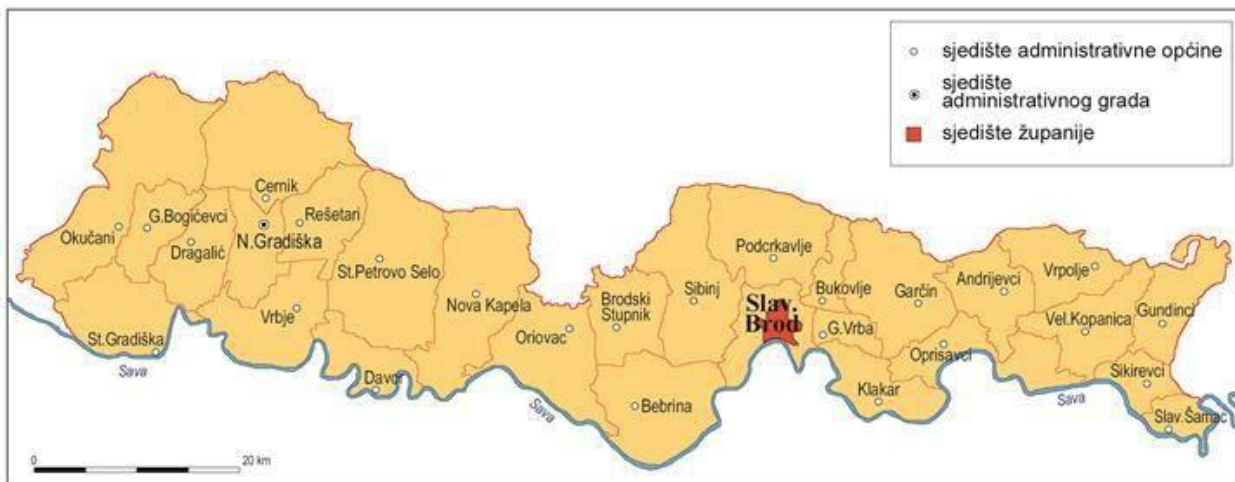
Tablica 1. Prirodno kretanje stanovništva 2022. godine

Županija/ grad	Rođeni		Umrli	Prirodni prirast	Brakovi		Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)
	Živorodeni	Mrtvorodeni			Sklopljeni	Razvedeni	
Brodsko- posavska	1.130	2	2.064	-934	740	183	54,7
Slavonski Brod	483	•	758	-275	272	81	63,7
Nova Gradiška	105	•	178	-73	67	19	59,0

Izvor: Autor prema Državnom zavodu za statistiku, (2023.).

U Tablici 1. su prikazani podatci prirodnog kretanja stanovništva ukupno u Brodsko-posavskoj županiji, te za gradove Slavonski Brod i Nova Gradiška. Tablica 1. prikazuje broj rođene djece u 2022. godini kao i umrle osobe, prirodni prirast, bračne statuse i vitalni indeks. Za prirodno kretanje stanovništva najznačajniji su podatci rođenih, umrlih i prirodnog prirasta. Vidljiv je negativan prirodni prirast što je glavni uzrok starenja stanovništva.

Područje Brodsko-posavske županije obuhvaća površinu od 2.027 km² s prosječnom gustoćom naseljenosti od 78,12 stanovnika/km². Nova Gradiška nalazi se na drugom mjestu u Županiji s 287,05 stanovnika/km².

Slika 2. Gradovi i općine Brodsko-posavske županije

Izvor: <https://tzbpz.hr>

3.2.4. Zaposlenost i nezaposlenost

Zaposlenost i nezaposlenost ključni su pokazatelji gospodarskog stanja i društvenog razvoja svakog područja. Grad Nova Gradiška, kao važan centar Brodsko-posavske županije, suočava se s izazovima vezanim uz zapošljavanje i smanjenje stope nezaposlenosti. Prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (2023.), Nova Gradiška je u 2022. godini brojala ukupno 1 544 nezaposlene osobe. Prema razini obrazovanja, najviše nezaposlenih osoba, njih 518 ima završenu trogodišnju srednju školu, 422 nezaposlene osobe sa završenom četverogodišnjom srednjom školom, 400 nezaposlenih sa završenom osnovnom školom, 95 nezaposlenih bez završene škole i bez osnovne škole, 65 nezaposlenih osoba sa završenim prvim stupnjem fakulteta, stručnim studijem ili višom školom i 44 nezaposlene osobe s fakultetom, akademijom, magisterijem ili doktoratom. Podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje pokazuju da je broj nezaposlenih u Novoj Gradiški u posljednjih nekoliko godina bio podložan oscilacijama, ali se u cjelini vidi pozitivan trend smanjenja nezaposlenosti. Uspješno smanjenje broja nezaposlenih u velikoj mjeri rezultat je različitih mjera aktivne politike zapošljavanja koje HZZ provodi u suradnji s lokalnim vlastima i gospodarstvenicima. Ipak, nezaposlenost i dalje predstavlja značajan problem, osobito za mlađe dobne skupine i osobe s nižom razinom obrazovanja (hzz.hr).

Prema objavljenim podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (2024.) u mjesečnom statističkom biltenu za srpanj 2024. godine ukupno 126 osoba je novoprijavljenih na Hrvatski zavod za zapošljavanje. Nezaposlenih osoba u mjesecu srpnju 2024. godine Nova Gradiška je ukupno imala 960, a zaposlenih s evidencije na temelju radnog odnosa ukupno 81 osobu. Važan podatak za pregled zapošljavanja jesu traženi radnici prema mjestu zaprimanja prijave koji je bilo 101, što pokazuje kako je u Novog Gradiški bilo slobodnih 101 radnih mjesta pa je za očekivati pad broja nezaposlenih.

Tržište rada u Novoj Gradiški pokazuje znakove oporavka, ali i dalje je suočeno s nizom izazova. Uz daljnju provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja i jačanje suradnje između obrazovnih institucija i lokalnog gospodarstva, moguće je postići daljnje smanjenje stope nezaposlenosti i osigurati održiv rast zaposlenosti. Ključno je nastaviti s ulaganjima u ljudske potencijale, kako bi se stvorili preduvjeti za dugoročno održiv gospodarski razvoj Grada Nove Gradiške.

3.3. Gospodarstvo

Grad Nova Gradiška, kao važno urbano središte Brodsko-posavske županije, igra ključnu ulogu u lokalnom gospodarstvu, pružajući značajne prilike za poslovanje i razvoj poduzetništva. U Brodsko-posavskoj županiji u 2015. godini bilo je 1.660 aktivnih tvrtki s 15.089 zaposlenih. Taj broj 2014. godine bio je nešto manji, a iznosio je 1.618. Iako je porastao broj aktivnih tvrtki, broj zaposlenih se smanjio što je vidljivo ako usporedimo broj zaposlenih u 2014. godini koji iznosi 15.134. Izdvojimo li ove podatke i za grad Nova Gradiška vidljivo je kako je broj aktivnih tvrtki u 2015. godini bio 199 sa 1.590 zaposlenih. Broj tvrtki u Novoj Gradiški 2014. godine iznosio je 188 s brojem zaposlenih 1.495. Usporedno s prethodnim informacijama koje se odnose na Brodsko-posavsku županiju, vidljivo je kako se Nova Gradiška može pohvaliti s pozitivnim rastom broja aktivnih tvrtki tj. poduzetnika i rastom broja zaposlenih kod privatnih poduzetnika. Promatramo li strukturu gospodarstva Nove Gradiške najveći udio ima uslužna djelatnost s 37%, trgovina s 23%, proizvodna industrija s 14%, ugostiteljstvo s 12% te poljoprivreda s tek 4% udjela u gospodarskoj strukturi. Nova Gradiška ima dugu tradiciju industrijske proizvodnje, koja je i dalje jedna od glavnih gospodarskih aktivnosti u gradu.

Najzastupljeniji su sektori metaloprerađivačke industrije, drvne industrije, prehrambene industrije i proizvodnje građevinskog materijala. Gospodarstvo Nove Gradiške temelji se na industrijskoj proizvodnji, poljoprivredi i uslužnom sektoru, uz značajan potencijal za daljnji razvoj kroz ulaganje u inovacije, tehnološki napredak i diversifikaciju gospodarskih aktivnosti (Anjoš i sur., 2017.).

3.3.1. Poljoprivreda

Prema Strategiji razvoja grada Nova Gradiška do 2020. godine, poljoprivreda ostaje ključna gospodarska aktivnost u Brodsko-posavskoj županiji, pa tako i u Novoj Gradiški koja nije samo gospodarski značajna nego je i dio tradicije tog područja. Zbog povoljne klime i plodnog tla, ovaj sektor obuhvaća ratarsku i stočarsku proizvodnju, voćarstvo, povrćarstvo te vinarstvo. Gospodarstvenici se sve više usmjeravaju na specijaliziranu proizvodnju, kao što je ekološka poljoprivreda i uzgoj autohtonih sorti. „Na području Županije od ukupne površine poljoprivrednih zemljišta, koja iznosi 115.421 ha, čak 90% je obradivih površina što je značajno iznad prosjeka Republike Hrvatske i Europske Unije. Grad Nova Gradiška raspolaže s 4.985 ha poljoprivrednih površina od čega oranice imaju najveći udio i on iznosi 55% (2.713 ha), na drugom mjestu su šume s udjelom od 19% (962 ha), dok su ostale vrste poljoprivrednih zemljišta manje zastupljene“ (Anjoš i sur., 2017.).

Tablica 2. Broj poljoprivrednih gospodarstava Grada Nova Gradiška prema pravnom obliku na dan 31.12.2023.

NASELJA	OPG I SOPG	OBRT	TRGOVAČKO DRUŠTVO	ZADRUGA	UKUPNO
NOVA GRADIŠKA	226	7	3	2	238
KOVAČEVAC	27	1	-	-	28
LJUPINA	86	-	1	-	87
PRVČA	49	1	-	-	50

Izvor: APPRRR, 2024., obradio autor

U tablici 2 su prikazani sumarni podatci poljoprivrednih gospodarstava, obrta, trgovačkih društava, te zadruga na dan 31.12.2023. godine. Najveći broj poljoprivrednih gospodarstava ima grad Nova Gradiška, kao geografski najveća cjelina, te centralna jedinica lokalne samouprave. Prigradska naselja koja ulaze u sastav Grada, imaju manji broj poljoprivrednih gospodarstava, ponajviše zbog geografskog područja koje ulaze pod njihov sastav i broja stanovnika. Sam grad Nova Gradiška ima ukupno 238, Ljupina 87, Prvča 50, a Kovačevac 28 poljoprivrednih gospodarstava.

Iako područje grada Nova Gradiška ima odlične preduvjete za razvoj poljoprivrede i bavljenje poljoprivredom, najveći udio poljoprivrednih gospodarstava jesu mali poljoprivrednici koji obrađuju manje od 3 ha poljoprivrednih površina. Sljedeća brojnija skupina su poljoprivrednici koji obrađuju od 3 do 20 ha poljoprivrednih površina, a tek nekolicina poljoprivrednih gospodarstava obrađuje više od 50 ha poljoprivrednih površina. Iz gradske uprave tako zaključuju da je potrebno potaknuti umrežavanje i suradnju poljoprivrednika s područja Nove Gradiške te okrupnjavanje poljoprivrednih zemljišta. Od velikog značaja jesi i financijska sredstva Europske unije koja će omogućiti poljoprivrednicima dostupna sredstva za uvođenje novih tehnologija i mehanizacije čime će modernizirati svoju proizvodnju i povećati produktivnost i profitabilnost vlastite poljoprivredne proizvodnje. Dodatan problem poljoprivrednika s područja Nove Gradiške, Brodsko-posavske županije i cijele Hrvatske je starosna dob nositelja poljoprivrednih gospodarstava. Prema podacima iz Strategije razvoja grada Nova Gradiška do 2020. godine, samo 36 nositelja poljoprivrednih gospodarstava na području Nove Gradiške je mlađe od 40 godina (Anjoš i sur., 2017.).

3.3.2. Poduzetništvo

Grad Nova Gradiška, smješten u zapadnom dijelu Brodsko-posavske županije, razvija se kao značajno poduzetničko središte ovog dijela Slavonije. Zahvaljujući povoljnom geografskom položaju, dobroj prometnoj povezanosti, potpori lokalne uprave i rastućoj infrastrukturi, grad privlači sve veći broj poduzetnika i investitora. Nova Gradiška aktivno radi na stvaranju poticajnog okruženja za poduzetnike. Poduzetništvo u Novoj Gradiški oslanja se na bogatu tradiciju industrijskog razvoja, s posebnim naglaskom na metaloprerađivačku, drvnu, građevinsku i prehrambenu industriju. Lokalne tvrtke aktivne su u proizvodnji metalnih konstrukcija, namještaja, prehrambenih proizvoda i građevinskih materijala, opskrbljujući

domaće i inozemno tržište. Uz tradicionalne industrijske grane, sve veći značaj imaju i novi sektori poput informatičke tehnologije, digitalnih usluga, turizma i obnovljivih izvora energije. Inicijative za razvoj ovih sektora dobivaju podršku kroz lokalne i regionalne strategije razvoja. Većinu gospodarske aktivnosti u Novoj Gradiški čine mala i srednja poduzeća, koja su aktivna u raznim sektorima kao što su trgovina, uslužne djelatnosti, poljoprivreda, prehrambena industrija, građevinarstvo i proizvodnja. Mala i srednja poduzeća su ključni za lokalno gospodarstvo jer pružaju velik broj radnih mjesta, prilagodljivi su promjenama na tržištu i često su inovativni u svojem poslovanju.

Grad je uspostavio različite oblike podrške, poput Poduzetničkog inkubatora Nova Gradiška, koji nudi poslovne prostore po povoljnim uvjetima, savjetodavne usluge, edukacije i mentorstvo za startupove i mlade poduzetnike. Inkubator omogućuje početnicima da lakše započnu poslovanje i razviju svoje poslovne ideje. Industrijska zona Nova Gradiška pruža infrastrukturu i pogodnosti za poduzeća koja žele ulagati u proizvodne i logističke aktivnosti. Ova zona je opremljena suvremenom infrastrukturom i smještena uz autocestu A3, što omogućava brzu povezanost s ostatkom Hrvatske i inozemstvom.

3.3.3. Industrijski park i Tehnološki inkubator Nova Gradiška

Zbog duge tradicije koja se prenosi na stogodišnje postojanje industrije prerade metala i drveta, grad Nova Gradiška je 2003. godine osnovao Industrijski park Nova Gradiška. On je dobro prometno povezan s autocestom prema glavnom gradu države, Zagrebom, i prostorom na kojem se nalazi ovaj industrijski park, a u udaljen je samo 4 km od centra grada Nova Gradiška. Dobar geo-prometni položaj Grada bio je razlogom osnivanja industrijskog parka kojim je lokalna uprava željela nastaviti i poboljšati razvoj industrije na području Nove Gradiške i time lokalnom stanovništvu osigurati nova, dodatna radna mjesta.

U Novoj Gradiški, izgrađen je i stavljen u rad 2020. godine Tehnološki inkubator Nova Gradiška kao ključna inicijativa koja potiče inovacije, poduzetništvo i razvoj novih tehnologija u Novoj Gradiški i okolnoj regiji. Izgradnja inkubatora sufinancirana je iz Europskog fonda za regionalni razvoj s ciljem poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva. Vrijednost investicije iznosila

je 29.812.218,99 tadašnjih kuna od čega su 19.945.084,25 kuna bespovratna EU sredstva, a preostali iznos od 9,87 milijuna kuna financirali su vlastitim sredstvima Grad Nova Gradiška i Industrijski park Nova Gradiška (<https://sbonline.net/>).

Svrha Tehnološkog inkubatora Nova Gradiška je razvoj visokokvalitetne poduzetničko - poslovne infrastrukture kao osnove za razvoj poduzetništva, privlačenje investicija temeljenih na znanju i novim tehnologijama te stvaranje novih kvalitetnih radnih mjesta kroz pružanje podrške malim i srednjim poduzećima, startupovima i inovativnim projektima u raznim fazama razvoja. Tehnološki inkubator služi kao središte za mlade poduzetnike i inovatore, nudeći im potrebne resurse, stručnu podršku i infrastrukturu za realizaciju njihovih poslovnih ideja. Izgradnju ovog industrijskog parka sufinancirala je i Vlada Republike Hrvatske s jednakom željom da se ne izgubi tradicija industrije prerade metala i drveta i omogućiti rad novim poduzećima koji se nalaze u industrijskom parku. Tako se u industrijskom parku, osim industrije prerade metala i drveta mogu pronaći i ostale industrije od prehrambene do metaloprerađivačke. Industrijski park danas broji više od 400 zaposlenih, uglavnom su to stanovnici lokalnog područja (www.ipng.hr.)

Ciljevi inkubatora uključuju podršku razvoju inovativnih poduzeća, povećanje konkurentnosti gospodarstva te edukacije i mentorsrva. Prvi investitor u Industrijskom parku Nova Gradiška bio je Clarum d.o.o. Djelatnost ovog investitora je proizvodnja tjestenine. Danas zapošljavaju 50 radnika. Poslovno inovacijski potporni centar otvoren je 2007. godine. Otvaranje ovog centra sufinancirano je fondovima Europske unije. Unutar ovog centra otvoreni su brojni drugi centri kao npr. Centar za poslovne i marketinške usluge, Centar za inženjering i tehnologijske usluge, Trening centar za nove tehnologije te Poslovno-tehnologijski inkubator.

Slika 3. Industrijski park Nova Gradiška

Izvor: <https://rading.hr/>

Tehnološki inkubator Nova Gradiška nudi suvremeno opremljene poslovne prostore po povoljnim uvjetima, uključujući urede, coworking prostore, konferencijske dvorane i laboratorije za istraživanje i razvoj. Ovi prostori su fleksibilni i prilagođeni potrebama različitih vrsta poduzeća, od mikro poduzeća do rastućih startupova. Poduzetnici u inkubatoru imaju pristup naprednoj tehničkoj infrastrukturi, uključujući brzi internet, servere, računalnu opremu i specijalizirane alate za istraživanje i razvoj. Ovo omogućuje tehnološkim startupovima da brže i učinkovitije razvijaju svoje proizvode i usluge. Inkubator nudi stručnu podršku u svim fazama razvoja poduzeća, od izrade poslovnih planova, financijskog savjetovanja, marketinških strategija, do pravnih savjeta i upravljanja ljudskim resursima. Iskusni mentori i savjetnici pomažu poduzetnicima da razviju svoje ideje i pretvore ih u održive poslovne modele. Inkubator pomaže poduzetnicima u pronalaženju potrebnog kapitala za rast i razvoj. Također, pruža podršku u prijavi za različite nacionalne i europske fondove za poticanje inovacija i poduzetništva. Organiziraju se redovite edukacije, radionice i seminari na teme poput digitalnog marketinga, upravljanja projektima, razvoja proizvoda, zaštite intelektualnog vlasništva, korištenja novih tehnologija, i drugo. Ove aktivnosti su ključne za razvoj vještina i znanja

poduzetnika, kao i za umrežavanje i razmjenu iskustava među članovima zajednice. Inkubator pruža prilike za povezivanje s drugim poduzetnicima, stručnjacima, mentorima, investitorima i potencijalnim partnerima. Održavaju se razni događaji, konferencije, startup natjecanja i sajmovi koji omogućuju poduzetnicima da se predstavljaju, razmjenjuju ideje i razvijaju suradnje. Tehnološki inkubator Nova Gradiška predstavlja važan resurs za razvoj poduzetništva i inovacija u gradu i regiji. Njegova uloga u pružanju podrške startupima, malim i srednjim poduzećima, te u stvaranju poticajnog poslovnog okruženja ključna je za jačanje konkurentnosti lokalnog gospodarstva. Kroz svoje aktivnosti i inicijative, inkubator doprinosi stvaranju dinamične poduzetničke zajednice i potiče inovacije koje mogu transformirati lokalno gospodarstvo i pružiti nove prilike za rast i razvoj.

3.4. Analiza razvoja Grada Nova Gradiška 2010. do 2020. godine

U planiranju razvoja potrebno je slijediti hijerarhiju strateških dokumenata na tri razine: državnoj, regionalnoj i lokalnoj. Država definira strategiju razvoja, a regionalne i lokalne razine prilagođavaju planove prema lokalnim potrebama. Ovaj sustav omogućava korištenje bespovratnih sredstava EU-a. Planiranje u RH obuhvaća sektorske strategije na državnoj razini, županijske razvojne strategije te strategije razvoja gradova i općina. Ulazak Hrvatske u EU zahtijeva usklađivanje nacionalnih strategija s europskim, a regionalnih i lokalnih s nacionalnim ciljevima. Prema Zakonu o regionalnom razvoju, županije moraju izrađivati strateške planove, a od 2015. obvezna je i izrada strategija za urbana područja. Ministarstvo regionalnog razvoja daje smjernice za te strategije.

Strategija razvoja Grada Nova Gradiška je dokument za održivi društveno-gospodarski razvoj grada, usklađen s EU smjernicama. Cilj je transformirati grad u prosperitetan, "pametna" grad temeljen na znanju, inovacijama i efikasnom upravljanju resursima, u razdoblju od 2015. do 2020. godine. Strategija uključuje:

- analizu trenutnog stanja i potreba,
- SWOT analizu snaga, slabosti, prilika i prijetnji,
- viziju, ciljeve i mjere razvoja,
- Indikatore učinka i provedbene mjere.

Dokument je podijeljen u 7 cjelina, koje uključuju pregled EU odrednica, analizu ključnih prednosti i problema, osnovnu analizu Grada, te SWOT analizu, ciljeve, prioritete, projekte i indikatore uspjeha strategije.

3.4.1. SWOT analiza

SWOT analiza je strateški alat koji se koristi za procjenu unutarnjih i vanjskih čimbenika koji utječu na organizaciju, projekt, proizvod ili poslovnu ideju. Naziv "SWOT" dolazi od početnih slova engleskih riječi: Strengths (snage), Weaknesses (slabosti), Opportunities (prilike) i Threats (prijetnje). Ovaj alat pomaže organizacijama identificirati ključne prednosti i nedostatke te prepoznati mogućnosti i prijetnje u okruženju. Analiza se gradi na temeljiva te četiri komponente. Snage predstavljaju prednosti koje organizacija ima u usporedbi s konkurencijom. To mogu biti unutarnji čimbenici kao što su jedinstveni resursi, stručnost, jaka reputacija, kvalitetan proizvod ili usluga, snažan tim ili tehnološka prednost. Slabosti su nedostaci ili ograničenja unutar organizacije koja ju mogu spriječiti u ostvarivanju ciljeva. To uključuje slabu financijsku poziciju, manjak ljudskih resursa, zastarjelu tehnologiju, loše procese ili negativnu reputaciju. Prilike su vanjski čimbenici ili trendovi koji mogu pozitivno utjecati na organizaciju ili projekt. To mogu biti nove tehnologije, promjene na tržištu, zakonodavne promjene, rast potražnje ili nove ciljane skupine kupaca. Prijetnje su vanjski čimbenici koji mogu negativno utjecati na organizaciju. To su konkurencija, ekonomska nestabilnost, promjene u zakonodavstvu, negativni trendovi na tržištu ili prijetnje iz okruženja, poput prirodnih katastrofa ili političkih nestabilnosti. Kako bi uspješno ostvarili SWOT analizu moraju se definirati ciljevi odnosno predmet analize i objasniti zašto se analiza provodi. Nakon provedenog prikupljanja podataka gdje se mogu koristiti različite metode, poput istraživanja tržišta, intervju sa zaposlenicima, anketa s klijentima ili analiza konkurencije. Zatim dolazi do izrade SWOT analize kada se indentificiraju snage, slabosti prilike i prijetnje onoga što želimo analizirati. Na temelju identificiranih faktora, razvijte strategije koje maksimiziraju snage i prilike, a minimiziraju slabosti i prijetnje. Strategije mogu uključivati različite vrste poslovnih odluka, kao što su ulazak na nova tržišta, poboljšanje proizvoda, optimizacija operacija ili ulaganje u nove tehnologije (Petrović, 2018.). SWOT analiza je učinkovit alat za strateško planiranje i donošenje odluka koji pomaže organizacijama i pojedincima da sagledaju sve unutarnje i

vanjske faktore koji utječu na uspjeh. Iako ima svoja ograničenja, njena jednostavnost, fleksibilnost i široka primjenjivost čine je nezaobilaznim dijelom poslovnog planiranja i analize.

3.4.2. SWOT analiza gospodarstva i prostornog uređenja, infrastrukture i zaštite okoliša Nove Gradiške

SWOT analiza gospodarstva i prostornog uređenja, infrastrukture i zaštite okoliša Nove gradiške prikazana je u sljedećem tabličnom prikazu podijeljenom u 4 kvadranta koji prikazuju razvojne snage, slabosti, prilike i prijetnje (tablica 3).

Tablica 3. SWOT analiza gospodarstva i prostornog uređenja, infrastrukture i zaštite okoliša Nove Gradiške

SNAGE	SLABOSTI
• Povoljan geo-prometni položaj • Neposredan pristup međunarodnim cestovnim i željezničkim prometnim pravcima • Izvozne mogućnosti – dobra prometna • povezanost s tržištima istočne i zapadne Europe • Blizina glavnog grada –Zagreb i županijskog središta – Slavonski Brod • Duga tradicija i razvijenost metalo, drvo i prehrambeno prerađivačke industrije • Razvijena poduzetnička infrastruktura • Industrijski park – konkurentna lokacija za ulaganje	• Depopulacija – smanjenje broja stanovnika temeljem negativnog prirodnog priraštaja i negativnog migracijskog salda • Nepovoljan odnos mladog i starog stanovništva • Iznadprosječno visoka nezaposlenost –posebice među mladim stanovništvom do 29 godina • Nizak životni standard – velik udio stanovništva bez stalnih izvora prihoda • Niska razina konkurentnost poslovnog sektora • Nedovoljni poticaji za razvoj malih i srednjih poduzetnika i gospodarske aktivnosti od strane Grada

• Razvijen sustav lokalnih prometnica • Područje s povoljnim klimatskim obilježjima • Područje s povoljnim klimatskim obilježjima • Kontinuirana sanacija onečišćenih lokacija • Postoji 4.958 ha obradivih poljoprivrednih površina na području Grada • Potencijal razvoja drvne industrije i poljoprivrede • Postojanje poljoprivrednih zadruga • Postojanje potpornih mjera za poljoprivredni razvoj	• Nedovoljna zastupljenost inovacija i proizvoda i usluga visoke dodane vrijednosti u poduzetništvu • Nedovoljno razvijanje novih projektnih ideja i neiskorištenost prostora u vlasništvu Grada • Slaba suradnja poljoprivrednika – usitnjenost poljoprivrednih posjeda i parcela • Nedostatna financijska moć poljoprivrednika za modernizaciju i komercijalizaciju poljoprivredne proizvodnje • Nedovoljna umreženost poljoprivrednih i turističkih subjekata • Nerazvijena svijest o mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije
PRILIKE	PRIJETNJE
• Članstvo u EU – veća mobilnost, ukidanje carina, bolje izvozne mogućnosti, sufinanciranje razvoja malih i srednjih poduzetnika i brojnih drugih gospodarskih projekata • Jačanje međunarodne i međuregionalne gospodarske suradnje • Modernizacija i razvoj krovnih industrija za razvoj Grada - metalo i drvo prerađivačke industrije	• Izražen problem iseljavanja mladog i visokoobrazovanog stanovništva • Nizak životni standard • Velika ovisnost gradskog proračuna o poreznim prihodima • Nedostatak inicijative za razvoj novih ideja • Neusklađenost prostorno – planske dokumentacije na državnoj, županijskoj i lokalnoj razini

• Stvaranje povoljne poduzetničke i investicijske klime – sprječavanje iseljavanja stanovništva • 90% od ukupnih poljoprivrednih površina je obradivo – značajno iznad RH i EU prosjeka • Udruživanje poljoprivrednika u poljoprivredne zadruge •	

Izvor: Anjoš i sur., 2020.

3.4.3. Strateška vizija

Vizija razvoja Grada Nova Gradiška temelji se na analizi trenutnog stanja, SWOT analizi i prijedlozima radnih skupina, uključujući predstavnike javnog, gospodarskog i društvenog sektora. Stoga je Grad Nova Gradiška razvio prijedloge za sljedećih pet godina koji će potaknuti razvoj grada. Prijedlozi obuhvaćaju sljedeće:

- oživljavanje gospodarske aktivnosti i povećanje konkurentnosti poduzetništva,
- razvoj novih tehnologija, privlačenje ulaganja, te modernizacija tradicionalnih industrija,
- razvoj ekološke poljoprivredne proizvodnje i bolje povezivanje obrazovanja s gospodarskim sektorom,
- povećanje zapošljavanja, posebice među mladima, te sprječavanje iseljavanja,
- poboljšanje infrastrukture, iskorištavanje geografskih prednosti i prirodne i kulturne baštine,
- unaprjeđenje turizma i uključivanje građana u razvoj grada putem udruga civilnog društva.

Vizija razvoja Grada Nova Gradiška je postizanje koristi i potencijala u gospodarstvu, infrastrukturi, zaštiti okoliša te unaprjeđenju kvalitete života. Time se želi ostvariti cilj da Nova Gradiška postane jedan od europskih pametnih gradova (Milanović i sur., 2021.).

Pametni gradovi predstavljaju urbane sredine koje koriste informacijske i komunikacijske tehnologije kako bi optimizirale gradske funkcije, potaknule gospodarski rast i poboljšale kvalitetu života građana. Ključna karakteristika pametnih gradova je njihova sposobnost da efikasno odgovore na potrebe građana korištenjem tehnologije poput interneta, koji povezuje različite uređaje (npr. vozila, senzore, kućanske aparate) i omogućava prikupljanje i razmjenu podataka. Pametni gradovi se oslanjaju na integraciju digitalnih i fizičkih elemenata, kako bi unaprijedili operativnu učinkovitost, zaštitu okoliša, javni prijevoz, te potaknuli bolje korištenje resursa. Njihov uspjeh ovisi o suradnji između vlade i privatnog sektora u održavanju digitalne infrastrukture i provedbi tehnoloških rješenja. S obzirom na očekivani rast urbane populacije, pametni gradovi omogućavaju održivo upravljanje resursima i stvaranje okruženja koje podržava visoku kvalitetu života uz smanjene troškove infrastrukture i usluga (Milanović i sur., 2021.) zbog toga uprava Nove Gradiške želi postići sinergiju između šest čimbenika koji su procijenjeni kao važni čimbenici za razvoj grada. Prvi među njima je poduzetništvo. Za unapređenje grada i gospodarstva na području grada bitan je razvoj inovativnih mikro i malih poduzeća uz modernu infrastrukturu i klasterizaciju. Slijede administracija i promet. Održivim razvojem želi se omogućiti učinkovito gospodarenje energijom, otpadom i prirodnim resursima. Grad želi sljedećih pet godina omogućiti bolju kvalitetu života i pametno življenje koje uključuje integraciju svih segmenata u svakodnevno funkcioniranje kako bi se poboljšala kvaliteta života građana.

3.4.4. Strateški ciljevi

Strateški ciljevi razvoja Grada Nova Gradiška definiraju namjeravane ishode razvoja, koji su jasni, mjerljivi i vremenski povezani s trajanjem razvojne strategije. Ovi ciljevi odražavaju trendove i procese u Gradu te doprinose ostvarenju vizije, uzimajući u obzir unutarnje kapacitete i okolne trendove. Ciljevi su usklađeni s prioritetima Strategije Europa 2020 i razrađeni kroz prioritete, mjere i specifične aktivnosti ili projekte. Grad Nova Gradiška postavio je tri glavna strateška razvojna cilja, svaki s definiranim prioritetima i mjerama. Time je Grad Nova Gradiška definirao tri strateška cilja:

1. Pametan rast - Povećanje konkurentnosti gospodarstva
2. Održiv rast - Učinkovito upravljanje resursima, infrastrukturom i zaštitom okoliša
3. Uključiv rast - Unapređenje kvalitete života građana Nove Gradiške

Temeljni razvojni pravci Grada Nova Gradiška uključuju modernizaciju tradicionalnih industrijskih grana i uvođenje novih industrija temeljenih na suvremenim tehnologijama i znanju, uzimajući u obzir proračunske i zakonodavne mogućnosti Grada. Gospodarski razvoj treba se temeljiti na snagama prepoznatim u SWOT analizi, kao što su povoljan geografski položaj, dobra prometna povezanost, razvijena poduzetnička infrastruktura, kvalitetna poljoprivredna zemljišta i potencijal za razvoj turizma. Jačanje mikro, malih i srednjih poduzetnika i obrtnika ključno je za gospodarski razvoj Grada. Značajna ulaganja u industrijskoj zoni, uključujući Atlantic Grupu i Klimaopremu, dodatno potvrđuju atraktivnost Grada kao ulagačke destinacije. Kako bi se privukle nove investicije i motivirala velika poduzeća na ulaganje, potrebno je poboljšati poduzetničku klimu, povećati konkurentnost uz poticajne mjere i olakšice, prilagoditi obrazovne programe potrebama tržišta rada te poticati razvoj klastera i povezivanje poduzetnika. Istovremeno, razvoj tradicionalnih zanata i podrška obrtnicima, kao i inovativna rješenja u drvenoj i metaloprerađivačkoj industriji, važni su za jačanje lokalnog gospodarstva. Razvoj gospodarstva temeljit će se na inovacijama, znanju i novim tehnologijama, čime će se povećati konkurentnost poduzetništva i stvoriti povoljno poslovno okruženje, nužno za otvaranje novih radnih mjesta i smanjenje nezaposlenosti u Gradu.

Daljnji gospodarski razvoj Grada Nova Gradiška ovisi o uspješnosti malih i srednjih poduzetnika i obrtnika, stoga je ključno osigurati bolje uvjete za poslovanje, ulaganja u modernizaciju poduzetničke infrastrukture, suradnju među lokalnim poduzetnicima i bolju promociju Grada kao ulagačke destinacije. Potrebno je olakšati pristup financijskim sredstvima, smanjiti administrativne prepreke i pružiti podršku u savjetovanju i edukaciji kako bi se povećala konkurentnost i održivost poduzetnika. Grad Nova Gradiška će intenzivnije poticati inovacije, istraživanja i razvoj, te suradnju znanstvene zajednice i gospodarstva. Planirana je izgradnja razvojno-istraživačke infrastrukture kako bi se modernizirale industrijske djelatnosti te razvili novi proizvodi i usluge s visokom dodanom vrijednošću. Poticanje inovacija i novih tehnologija podržava "zelenu" industriju i smanjuje negativan utjecaj na okoliš. Grad ima povoljne uvjete za razvoj poljoprivrede, zahvaljujući kvalitetnom tlu i visokim udjelom obradivih površina. Poljoprivredna proizvodnja treba biti ekološka, u skladu s EU standardima. Također, bogatstvo šuma predstavlja bazu za razvoj drvoprerađivačke industrije usmjerene na

izvoz gotovih proizvoda. Za održivi razvoj, važno je unaprijediti upravljanje prirodnim resursima i povećati svijest o očuvanju okoliša.

Grad Nova Gradiška planira unaprijediti infrastrukturu kroz modernizaciju prometne, komunalne i javne infrastrukture, uz poštivanje načela održivog razvoja. Investicije će se usmjeriti na poboljšanje postojećih sustava i usklađivanje s EU standardima, s ciljem povećanja konkurentnosti i privlačenja novih investicija. Grad namjerava postati "pametan grad" koristeći suvremene tehnologije za poboljšanje javnih usluga i kvalitete života. Grad obuhvaća urbaniziranu i ruralnu sredinu, te je pri planiranju potrebno uzeti u obzir specifične potrebe svih naselja. Ima dobru geo-prometnu poziciju uz međunarodni pravac E70 i dobro razvijen lokalni prometni sustav. Planirana je obnova prometne infrastrukture, uključujući pješačke i biciklističke staze. Vodoopskrbni sustav pokriva 92% kućanstava, ali kvaliteta vode je često nezadovoljavajuća. Trenutni projekt modernizacije vodoopskrbe i izgradnje vodospreme treba osigurati dovoljnu količinu kvalitetne vode. Sakupljanje otpada je organizirano, ali nedostaje reciklažno dvorište, što otežava recikliranje. Planira se izgradnja reciklažnog dvorišta. Energetska učinkovitost će se povećati kroz unapređenje javne rasvjete i smanjenje štetnih emisija. Cilj je stvoriti funkcionalan i racionalan prostor za razvoj infrastrukture, temeljen na konceptu "pametnih gradova", s naglaskom na energetske učinkovitosti, obnovljivim izvorima energije, digitalizaciji i zaštiti okoliša. Kontinuirano usavršavanje infrastrukturnih kapaciteta nužno je za očuvanje kvalitete života građana.

4. ZAKLJUČAK

Razvoj poljoprivrede i poduzetništva na području Grada Nova Gradiška od ključne je važnosti za održivi gospodarski rast i unaprjeđenje kvalitete života lokalnog stanovništva. Grad raspolaže značajnim poljoprivrednim potencijalima zahvaljujući povoljnim klimatskim uvjetima, plodnom tlu i bogatim prirodnim resursima. Istovremeno, poduzetništvo se razvija kroz različite sektore, uključujući proizvodnju, trgovinu i usluge, što pridonosi diversifikaciji lokalne ekonomije. Međutim, za potpunu realizaciju ovog potencijala potrebno je osigurati daljnja ulaganja u modernizaciju poljoprivredne proizvodnje, unaprijediti tehnološku opremljenost i povećati konkurentnost poljoprivrednika. Razvoj poslovne infrastrukture Grada Nova Gradiška, kao što su industrijski park i tehnološki inkubator, značajan su doprinos poticanju poduzetničkih inicijativa, uz korištenje sredstava EU fondova, kao i stvaranju novih radnih mjesta te jačanju lokalne ekonomije. Kako bi se postigli željeni ciljevi, potrebno je jačati suradnju između lokalnih vlasti, obrazovnih institucija, poduzetnika i poljoprivrednika. Podrška edukaciji, inovacijama i usvajanju suvremenih tehnoloških rješenja povećava produktivnost i održivost poljoprivredne proizvodnje te potiče rast malih i srednjih poduzeća. Za potpunije ostvarivanje ovih ciljeva neophodno je razvijati politike koje potiču mlade da ostanu i započnu svoje poslovne pothvate u Novoj Gradiški. Ulaganjem u ljudske resurse, modernu infrastrukturu i inovacije, Grad Nova Gradiška ima priliku postati uspješan primjer ruralnog i poduzetničkog lokalnog razvoja, osiguravajući tako bolju ekonomsku budućnost za sve svoje građane. Ovi naponi doprinijet će povećanju gospodarske aktivnosti, očuvanju prirodnih resursa te stvaranju stabilne i prosperitetne zajednice koja je spremna odgovoriti na izazove budućnosti.

5. POPIS LITERATURA

1. Anjoš, M. (2017.). Strategija razvoja grada Nova Gradiška do 2020. godine, 116.
2. Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju, Upisnik poljoprivrednika, Upisnik_poljoprivrednika_broj_PG-a_31.12.2023. Dostupno na: <https://www.aprrr.hr/upisnik-poljoprivrednika/>. Pristupljeno 6.9.2024.
3. Državni zavod za statistiku (2022), Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021. Dostupno na: <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>. Pristupljeno 29.6.2024.
4. Državni zavod za statistiku (2023.), Prirodno kretanje stanovništva u 2022. godini. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/media/yh2da1ot/si-1718_prirodno-kretanje-stanovnistva-u-2022.pdf. Pristupljeno 29.6.2024.
5. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2023.), Godišnjak 2022. Dostupno na: <https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/GODISNJAK-2022-2.pdf>. Pristupljeno 1.9.2024.
6. Hrvatski zavod za zapošljavanje (2024.), Mjesečni statistički bilten. Dostupno na: https://www.hzz.hr/app/uploads/2024/02/HZZ-bilten-07_2024-F.pdf. Pristupljeno 1.9.2024.
7. Horvat, M. (2021.). Inovacijsko poduzetništvo u poljoprivredi, Diplomski rad, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek. Dostupno na: <https://repositorij.fazos.hr/islandora/object/pfos%3A2649/datastream/PDF/view>. Pristupljeno 20.6.2024.
8. Jeleć, I. (2022.). Važnost poljoprivrede za gospodarstvo Osječko-baranjske županije, Ekonomski fakultet u Osijeku. Dostupno na: file:///C:/Users/noaan/Downloads/jelec_ivan.pdf. Pristupljeno 23.6.2024.
9. Mirt, B. (2018.). Poduzetništvo u Hrvatskoj, Diplomski rad, Sveučilište Sjever, Varaždin. Dostupno na: file:///C:/Users/noaan/Downloads/mirt_barbara_unin_2018_diplo_sveuc.pdf. Pristupljeno 23.6.2024.
10. Milanović Glavan, Lj., Filić, N., (2021.). Razvoj pametnih gradova u Republici Hrvatskoj, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, 15 (3-4), 101-108. Dostupno na: <https://doi.org/10.51650/ezrvs.15.3-4.8>. Pristupljeno 1.9.2024.
11. Poslovni kompas, Industrijski park, O nama. Dostupno na: <https://www.ipng.hr/o-nama/nasa-prica/>. Pristupljeno 20.8.2024.

12. Petrović, V. (2018.). SWOT analiza, Završni rad, Veleučilište Nikola Tesla u Gospiću. Dostupno na: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/velegs%3A529/datastream/PDF/view>. Pristupljeno 10.8.2024.

Internetske stranice:

13. https://www.agr.unizg.hr/upload/nastava/upisi-pripreme_poljoprivreda_osnovni_pojmovi.pdf.
14. <https://rading.hr/projekt-panonski-zeleni-industrijski-park-nova-gradiska/>
15. jardineriaon.com, Vrtlarstvo, Tržišna poljoprivreda. Dostupno na: <https://www.jardineriaon.com/hr/tr%C5%BEi%C5%A1na-poljoprivreda.html>.
16. <https://sbonline.net/svecano-otvoren--tehnoloski-inkubator-nova-gradiska---najveci-poslovno-tehnoloski-objekt-na-nasem-podrucju-608>
17. <https://www.ipng.hr/portfolio-item/tehnoloski-inkubator-nova-gradiska/>
18. <https://tzbpz.hr>